

Historie Staré Vody a okolí

Historie Staré Vody v souvislostech

Historické prameny neuvádějí přesně nejstarší historii Staré Vody. První písemná zmínka by měla být kolem roku 1380. Je možné, že Stará Voda vznikla při osídlování pohraničí až po připojení Chebska k Českému království Janem Lucemburským v roce 1322. Druhou alternativou je, že Stará Voda je ještě starší. V polovině 17. století totiž byla podle berní ruly tato obec větší, než sousední sídla Kynžvart a Žandov. Stará Voda spadala vždy pod farnost Kynžvart, starododštní se chodívali modlit do kynžvartské zámecké kaple.

Starou Vodu vlastnil prokazatelně Boreš z Rýzmburka, který postavil na konci 14. století nedaleko hrad Boršegrýn. V 15. století a období husitských válek je Stará Voda zmiňována několikrát, většinou ve spojení se získáváním zdrojů na obranu dvou hradů, Kynžvartu a Boršegrýnu. Ve spojitosti s výběrem mýta je zmiňována silnice ze Staré Vody do Chebu. V té době dostává Stará Voda propůjčené právo svobodného dědění dvorů příbuzným a jiným zde usazeným sousedům.

Za husitských válek byl zdejší pán, Jindřich X. z Plavna na straně katolické a bránil oba hrady proti husitům. Po konci husitských válek se na Kynžvart dostává rod Zedtwitzů, původně pocházejících z Ašska. V té době v Krušných horách vzrůstá popularita luteránského protestantského vyznání, jehož sympatizanti byli i noví kynžvartští pánové. Je zajímavé, že v tomto případě se opakovala situace, kdy purkrabí chebského hradu je zároveň majitelem Kynžvartského panství. Tentokrát to byl Hans Šebestián Zedtwitz na Libštejně (hrad v Libé u Chebu). Zedtwitzové zde vládli přibližně 100 let, do doby po třicetileté válce.

V 16. století jsou o Staré Vodě zmínky ve spojitosti s placením desátků hradu Tachov. Znamená to tedy, že Chodové z tachovského hradu měli za úkol chránit území celého Českého lesa, tedy až ke Staré Vodě a k Dyleni. Pod tachovský hrad patřila celá trstěnická farnost končící Malou a Vekou Hleďsebí, ale povinnost desátků mělo i několik sedláků hospodařících za těmito obcemi dále na západ. Tyto daně byly zrušeny v roce 1781 císařem Josefem II. Roboty však byla zrušena až v roce 1848. Od té doby patřila Stará Voda k soudnímu a daňovému okresu Kynžvart, kdy byl kynžvatským pánem říšský kancléř Klemens W. Metternich, jehož rodina kynžvatské panství získala před koncem třicetileté války. Za kancléře Metternicha byla postavena nová silnice z Chebu do Drmoulu přes Velkou Hleďsebi, která vedla přes Starou Vodu.

Poloha na důležité silnici obci pomohla a obec se stejně jako další okolní vsi rozrůstala. Přišla první světová válka a po ní reformy. Od roku 1930 spadá Stará Voda pod nový soudní okres Mariánské Lázně. V té době měla Stará Voda přes 250 domů a více než 1 000 obyvatel. Po druhé světové válce byla i ze Staré Vody většina obyvatel vysídlena.

Jedlová

Jedlová dnes spadá pod Starou Vodu, ovšem dlouhá století tomu tak nebylo. Jedlová patřila k farnosti Tři Sekery (od roku 1787), které byly součástí tachovského panství. Hranicí tohoto panství (Tachovských Tří Seker) byl Kosí potok. Směrem ke Staré Vodě stálo několik roztroušených sídel (Pozorka, Sekerské Chalupy). Kosí potok býval silnou bystřinou a stálo na něm 16 mlýnů a hamrů, které fungovaly od 16. do 18. století. Mlelo se zde obilí, ale mlýny byly také zdrojem energie pro hamry, katry a další drobnou průmyslovou výrobu. Jedlová bývala malou obcí a v padesátých letech byla uváděna Jedlová jako součást Staré Vody. V roce 1960 úředně zanikla.

Vysoká

Vysoká je zmiňována jako ves v polovině 15. století. Vznikla však už v polovině 13. století a byla poměrně významnou vsí. Dnešní torzo kostela stojí na bývalé vojenské stavbě, která patřila ke kynžvartskému hradu. Tu v roce 1511 přestavěli na kostel, jeho zřícenina je zde dnes nejvýznamnější a neznámější stavbou. Dnešní Vysoká se kdysi jmenovala Maiersgrün.

Obec bývala poměrně velká, měla na 700 obyvatel. Většina z nich však byla po druhé světové válce vysídlena. Protože obec ležela v těsné blízkosti hraničního pásma, postupně se vylidňovala. Ves měla být plánovaně zničena. Dnes zde najdeme jen asi 10 domů. V roce 2014 byla dokončena rekonstrukce torza kostela, aby bylo zastaveno jeho chátrání.

Staré a Nové Mohelno

Dnes již zaniklé obce mají dle názvu slovanský původ. Staré Mohelno na německé straně hranice je zmiňováno roku 1312. Nové Mohelno je připomínáno až v letech 1654-55. V té době tu žili jen čtyři uhlíři. Za Rakousko-Uherska bylo problematické vytyčení hranice mezi českými a německými zeměmi a přiřazení obcí k jednotlivým farnostem. Majetko

vě spadalo Nové Mohelno pod Kynžvart, ale farnost pod Otín (Ottengrün), patřící pod Horní Falc. Nové Mohelno bývalo jen malou vsí. Po vyhnání obyvatel po druhé světové válce se obec vylidnila, vyhořela a zanikla. Staré Mohelno je dnes známé díky zlidovělé písni „Na Starém Mohelně, na státní hranici“.

Praktické tipy

Ideální pro objevování zdejší krajiny je vyjízdka na kole. Ze Staré Vody si můžete udělat okruh přes Vysokou na Nové Mohelno a po cyklotrase pod Dylení a Tišinou přes Jedlovou zpět. Trasa je dobře značená a vede krásnou přírodou, která je díky několika desetiletím přísně hlídáního vojenského prostoru zachovaná. Trasa je dlouhá 25 km a převýšení necelých 200 m.

<https://mapy.cz/s/1gAGx>

On-line mapa zajímavostí z letáků Mariánskolázeňska zde:

<https://mapy.cz/s/1gDqz>

Zdroj: Archiv Mariánskolázeňska, Hamelika RČ, www.staravoda.cz

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

www.marianskolazensko.info

Projekt byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu ČR z programu Ministerstva pro místní rozvoj.